

**Onderzoek naar de mogelijkheden om het
ouderenbeleid van Stichting Pelangi te
implementeren in Noord Brabant**

Een onderzoek dat mede mogelijk
is gemaakt door subsidie van de
Provincie Noord-Brabant

Inhoudsopgave

- ◆ Voorwoord
- ◆ Samenvatting
- ◆ Inleiding
- ◆ Onderzoeksvraag
- ◆ Selectie onderzoekspopulatie
- ◆ Onderzoeksmethode
- ◆ Resultaten
- ◆ Conclusie
- ◆ Literatuurlijst
- ◆ Bijlage-1: Stichting Pelangi
- ◆ Bijlage-2: Wat is Indisch?
- ◆ Bijlage-3: Het verzoek om deelname
- ◆ Bijlage-4: De vragenlijst

Voorwoord

Stichting Pelangi is een landelijke belangenorganisatie van de Indische gemeenschap in Nederland die eind 2002 het licht zag en Westelijk Noord-Brabant als regio heeft gekozen om met haar activiteiten te beginnen.

Één van de speerpunten binnen het beleid is het ouderenbeleid t.b.v. de doelgroep. De stichting kijkt in dit verband naar de vraag (behoefte aan wonen, zorg en welzijn) en naar het bestaande aanbod (voorzieningen en financieringsmogelijkheden) in de context van de maatschappelijke ontwikkelingen en de wet- en regelgeving.

Inmiddels zijn voor de uitvoering van het ouderenbeleid van de stichting contacten gelegd en afspraken gemaakt met relevante organisaties in Bergen op Zoom. In Roosendaal is daarmee een begin gemaakt.

Activiteiten van de stichting om in 2003 en 2004 het ouderenbeleid in Bergen op Zoom te implementeren heeft geresulteerd in de constatering dat er op gemeentelijk (en provinciaal) niveau geen geormerkte gelden zijn voor de Indische gemeenschap. Dit is echter vaak wel het geval voor groepen zoals de Turkse en de Marokkaanse.

Het bestuur van de stichting heeft dan ook grote behoefte om middels onderzoek inzicht te krijgen in de mogelijkheden om het door de stichting ontwikkelde ouderenbeleid in de provincie Noord Brabant te implementeren. Om dit onderzoek uit te kunnen voeren heeft de stichting subsidie gekregen van provincie Noord-Brabant.

We zijn de provincie bijzonder dankbaar voor deze geldelijke steun uit het Combifonds (Oriëntatiesubsidie Combifonds, projectnummer alg-org-001/2004B). Hierin zien wij de bevestiging dat, hoewel de Indische gemeenschap goed is geïntegreerd en goed Nederlands spreekt, er bijzondere aspecten zijn van het ouderenbeleid die overheidssteun behoeven.

Tot slot rest ons nog te melden dat alleen Stichting Pelangi verantwoordelijk is voor de gehanteerde interpretaties en de getrokken conclusies zoals die in dit onderzoeksverslag zijn verwoord.

Drs D. Steevensz
Onderzoeksleider Stichting Pelangi
Oktober 2005

Samenvatting

Dit onderzoek is mogelijk gemaakt mede door subsidie van de provincie Noord-Brabant (Oriëntatiesubsidie Combifonds, projectnummer alg-org-001/2004B) en heeft als doel om twee praktische vragen te beantwoorden:

- Met welke type organisaties kan Stichting Pelangi het beste samenwerken om het ontwikkelde woonzorg beleid voor Indische ouderen te implementeren?
- Wat zijn de mogelijkheden van de verschillende gemeenten om woonzorg projecten van Stichting Pelangi ten behoeve van Indische ouderen te financieren?

Het onderzoek is gehouden onder gemeenten in Noord Brabant met 50 000 inwoners of meer. Deze zijn: Eindhoven, Tilburg, Breda, Den Bosch, Helmond, Roosendaal, Oss en Oosterhout.

Het onderzoek heeft gebruik gemaakt van literatuur onderzoek en van een vragenlijst die zowel mondeling als schriftelijke is afgenomen.

De resultaten kunnen als volgt worden samengevat:

1. Het aantal Indische personen in de onderzochte gemeenten varieert tussen de 2,16% en de 3,25% van het inwonertal van de desbetreffende gemeenten. Een schatting van het aantal 55+ onder de Indische personen geeft een bereik tussen de 408 en 1576 personen bij de onderzochte gemeenten.
2. De onderzochte gemeenten zijn nog bezig gestalte te geven aan de regierol die ze vanwege de WMO in 2006 gaan krijgen. Van oudsher hebben gemeenten aandacht voor het wonen gehad (via Volkshuisvesting). De laatste jaren krijgen de senioren daarbij de nodige aandacht, inclusief de aspecten zorg en welzijn. Hoe de gemeenten met dit thema omgaan is echter zeer divers.
3. Een doelgroepenbeleid m.b.t. wonen, zorg en welzijn is er niet of is inmiddels verlaten. De huidige visie is dat integratie van groepen veel beter tot zijn recht komt in een algemeen sociaal-economisch beleid waarin kwetsbare groepen de nodige aandacht krijgen.
4. In Tilburg, Breda en Den Bosch zijn reeds initiatieven op het gebied van wonen en zorg voor Indische ouderen. Doelstelling en werkwijze van deze voorzieningen zijn verschillend.
5. Bij het opzetten van voorzieningen voor ouderen zijn tal van organisaties betrokken naast de gemeente zelf: woningbouwcorporaties, instellingen gericht op ouderen, (woon)zorgaanbieders, organisaties voor mantelzorg en welzijnsinstellingen.
6. Cofinanciering van woonzorg projecten voor ouderen uit de Indische doelgroep door gemeenten is niet goed mogelijk mede doordat gemeenten hierin geen verplichting hebben. Sommige gemeenten gaven aan dat indien de noodzaak van een initiatief echter aangetoond kon worden of indien een project nodig is om een achterstand in te halen, de gemeente dan - afhankelijk van de zich dan voordoende concrete situatie - financieringsmogelijkheden heeft.

7. De resultaten van dit onderzoek laten zien dat aangezien gemeenten niet verplicht zijn om woonzorg projecten (mede) te financieren, ook niet met de effectuering van de WMO in 2006, er voor onze stichting niet anders op zit dan de noodzaak van een specifiek op de Indische ouderen gericht woonzorg project richting gemeenten duidelijk te maken. Immers, zoals sommige gemeenten aangaven: de deur voor financiële ondersteuning zit niet helemaal op slot.

Voor Stichting Pelangi betekent de WMO een kans aangezien gemeenten de verantwoordelijkheid kunnen gaan nemen voor de facilitering van woonzorg projecten (voor Indische ouderen). Dit betekent evenwel dat Stichting Pelangi haar woonzorg beleid voor Indische ouderen naar een volgende fase dient te brengen. Tot op heden was deze inspanning er voornamelijk op gericht het 'wat' uit te werken (explicitering en uitwerking van de behoefte). De tijd is nu aangebroken om met de uit het onderzoek verkregen informatie het 'hoe' (het effectief implementeren van het beleid) verder vorm te geven.

Inleiding

Stichting Pelangi is een landelijke belangenbehartigingsorganisatie van de Indische gemeenschap in Nederland. Hoofdoel van de stichting is het bevorderen van het welzijn en de culturele ontwikkeling van de Indische gemeenschap. Zie Bijlage-1 voor meer informatie over onze stichting.

Een van de gebieden waarop de stichting zich inspant is de ontwikkeling en de uitvoering van het ouderenbeleid met betrekking tot wonen, welzijn en zorg.

Door haar geschiedenis kenmerkt de Indische gemeenschap zich door een vrij complexe culturele diversiteit. Eén zaak is echter duidelijk: naarmate men ouder wordt, groeit de behoefte tot samenzijn en het praten over vroeger gestaag.

Onze visie is met betrekking tot het wonen is dat het thuis wonen het uitgangspunt dient te zijn zolang ouderen redelijk gezond zijn, mobiel zijn en genoeg aanspraak hebben van familie en/of vrienden. Is de gezondheid, de mobiliteit of de aanspraak minder dan is het wonen in een zorg- en serviceflat een hele goede keus. Pas als men door psychische problematiek en/of lichamelijk ziekte niet meer zelfstandig kan wonen is het verhuizen naar een verpleegtehuis noodzakelijk.

De uitdaging voor de stichting is dus om de Indische ouderen zodanige mogelijkheden tot wonen te bieden dat in de behoefte tot communiceren over vroeger wordt voorzien, dat deelname aan activiteiten wordt gefaciliteerd en dat wordt voorzien in facultatieve welzijnsdiensten als: Indische maaltijden aan huis, alarmering, vervoersdiensten, boodschappendiensten, thuiszorgdiensten, etc. Zie literatuur [2, 4, 7, 8, 9 en 11].

Het ontwikkelde beleid van de stichting gaat uit van het concept van geïntegreerd wonen in bestaande dan wel daartoe te bouwen seniorenflats. De ouderen uit de Indische gemeenschap wonen geïntegreerd tussen de andere bewoners uit de seniorenflat maar beschikken over een eigen Indisch aangeklede ruimte waar aan sociale en culturele activiteiten kan worden deelgenomen. Direct aangrenzend aan deze gemeenschappelijke ruimte is een bijkeuken aanwezig waar gezorgd kan worden voor hapjes bij activiteiten en feesten. Want binnen de Indische gemeenschap vervult het eten een centrale rol zowel bij het samenzijn als bij de sociaal culturele activiteiten.

Achtergrondinformatie over de Indische gemeenschap is te vinden in Bijlage-2.

Onderzoeksvraagstelling

Het onderzoek kent twee vragen die als volgt worden geformuleerd:

- Met welke type organisaties kan Stichting Pelangi het beste samenwerken om het ontwikkelde woonzorg beleid voor Indische ouderen te implementeren?
- Wat zijn de mogelijkheden van de verschillende gemeenten om woonzorg projecten van Stichting Pelangi ten behoeve van Indische ouderen te financieren?

Selectie onderzoekspopulatie

Het onderzoek heeft zich beperkt tot de grotere gemeenten in Noord Brabant. De volgende steden in Noord Brabant (met daarachter het inwonertal) zijn voor deelname aan het onderzoek uitgekozen:

- Eindhoven (208 500)
- Tilburg (199 000)
- Breda (168 000)
- Den Bosch (134 400)
- Helmond (85 800)
- Roosendaal (77 700)
- Oss (76 300)
- Oosterhout (52 300).

De gegevens zijn afkomstig van de Provincie Noord Brabant (zie literatuur [13]).

De onderzoeksmethode

De opzet van dit onderzoek volgt de richtlijnen van bedrijfskundig onderzoek, zoals bijvoorbeeld te vinden in "Bedrijfskundige methodologie" van A.C.J. de Leeuw (zie literatuurlijst [5]).

Vooraf aan het veldonderzoek is een deskresearch uitgevoerd om de problematiek m.b.t. het wonen, welzijn en zorg goed in kaart te brengen en om de ervaringen en opinies te inventariseren met de rol die de gemeenten hebben gehad en zouden moeten hebben. De geraadpleegde literatuur is opgenomen in de literatuurlijst.

De resultaten van het deskresearch zijn vervolgens gebruikt voor het opstellen van een vragenlijst met open vragen. Deze vragenlijst is in het onderzoek gebruikt.

Aan de wethouders van de gekozen gemeenten is daarna gevraagd om samenwerking aan het onderzoek. Vervolgens zijn aan de wethouder en/of de door de wethouder hiervoor aangewezen gemeentefunctionaris vragen gesteld op basis van ontwikkelde vragenlijst.

De vragen zijn mondeling (persoonlijk / telefonisch) of schriftelijk voorgelegd (post / e-mail).

De vragenlijst is opgenomen in Bijlage-4.

Resultaten

Inleiding

Alle benaderde gemeenten hebben meegewerkt aan het onderzoek.

De interviews hebben het volgende karakter gehad:

- Eindhoven, persoonlijk gesprek op het stadskantoor
- Tilburg, e-mail
- Breda, persoonlijk gesprek op het stadskantoor
- Den Bosch, persoonlijk gesprek op het stadskantoor
- Helmond, e-mail
- Roosendaal, persoonlijk gesprek op het stadskantoor
- Oss, telefonisch
- Oosterhout, persoonlijk gesprek op het stadskantoor.

De interviews zijn gehouden tussen 24 april 2005 en 30 juni 2005.

Na de interviews zijn de verslagen gemaakt en is, indien nodig, opnieuw contact opgenomen met de respondenten voor aanvullende informatie of verduidelijking.

In dit hoofdstuk wordt soms verwezen naar de literatuur op (bijvoorbeeld) de volgende wijze: zie literatuur [2].

Dit betekent dat de desbetreffende titel te vinden is in de literatuurlijst onder nummer 2.

Het aantal Indische Nederlanders

Vanwege geschiedenis en samenstelling is het aantal Indische Nederlanders niet eenduidig in de bevolkingsstatistieken terug te vinden. Na gedegen onderzoek heeft het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) vastgesteld dat het aantal Indische Nederlanders woonachtig in Nederland op 1 januari 2001 van de 1e en 2e generatie, 458 000 personen groot is (zie literatuurlijst [1]).

In de bevolkingsstatistieken van het CBS (zie literatuurlijst [10]) worden de Indische Nederlanders echter gerekend tot de allochtone groep afkomstig uit Indonesië. Deze definitie is dus breder dan de definitie van de Indische Nederlander aangezien nu ook de personen uit Indonesië worden meegerekend die een nadrukkelijke Indonesische achtergrond hebben. Dit zorgt vooral voor de jongste leeftijdsgroepen voor een grotere uitkomst.

Maar aangezien dit onderzoek zich toespitst op de hogere leeftijdsgroepen en het aantal op 1 januari 2001 van de groep met herkomst Indonesië 404 000 personen groot is, worden voor dit onderzoek de cijfers van de bevolkingsstatistieken "herkomstgroep Indonesië" gehanteerd als indicatie voor het aantal Indische Nederlanders.

Daarbij dient te worden opgemerkt dat gemeenten over het algemeen geen cijfers hebben over het aantal Indische Nederlanders maar wel gegevens hebben over de "herkomstgroep Indonesië" (en hanteren daarbij dezelfde definitie als het CBS).

Volgens het CBS kent Nederland per 1 januari 2005, 16 305 526 inwoners. Daarvan is 28% 55 jaar of ouder. De groep met herkomst Indonesië omvat 396 080 inwoners en 25% daarvan is 55 jaar of ouder.

De statistieken van de aan het onderzoek deelnemende gemeenten:

	Totaal	Indische Nederlanders	Perc%
Eindhoven	208.500	6.565	3,15%
Tilburg	199.000	5.271	2,65%
Breda	168.000	4.200	2,50%
Den Bosch	134.400	4.271	3,18%
Helmond	85.800	2.423	2,82%
Roosendaal	77.700	2.000	2,57%
Oss	76.300	1.650	2,16%
Oosterhout	52.300	1.700	3,25%

De gemeente Eindhoven en Den Bosch hebben cijfers aangeleverd waarbij het aantal 55-plussers kon worden afgeleid. Voor Eindhoven is dat 24% en voor Den Bosch 22%.

Deze gegevens gevoegd bij het gegeven dat landelijk het percentage 55-plussers in de "herkomstgroep Indonesië" 25% is, heeft ons doen besluiten om 24% als indicatie te nemen voor een schatting van het aantal 55-plussers in de aan het onderzoek deelnemende gemeenten.

We komen dan tot de volgende cijfers:

	Totaal	Indische Nederlanders	Waarvan 55+ (schatting)
Eindhoven	208.500	6.565	1576
Tilburg	199.000	5.271	1265
Breda	168.000	4.200	1008
Den Bosch	134.400	4.271	1025
Helmond	85.800	2.423	582
Roosendaal	77.700	2.000	480
Oss	76.300	1.650	396
Oosterhout	52.300	1.700	408

Woonzorg beleid t.b.v. ouderen en het doelgroepenbeleid

De interviews en de opgevraagde documentatie laten zien dat wonen en zorg niet meer gescheiden werelden zijn. Het concept van de woonzorgcomplex (verzameling zelfstandige woningen met een bouwwijze gericht op beschermd wonen gekoppeld aan zorg- en servicearrangementen) en de woonzorg zone (wijk met extra voorzieningen en toegankelijke woningen), vinden steeds meer ingang als gevolg van de toenemende vergrijzing, het langer zelfstandig wonen in de eigen omgeving, de extramuralisering van de zorg en, last but not least, als gevolg van de veranderende wet- en regelgeving zoals de modernisering van de AWBZ en de introductie van de WMO (Wet Maatschappelijke ondersteuning). Andere tendensen die uit de gesprekken en de gemeentelijke documenten gedestilleerd kunnen worden, zijn: focus op kleinschalig dan wel groepsgebonden wonen, stimulering woningaanpassing, vergroting van de inspraak van de doelgroep (de ervaringsdeskundigen), de één-loket functie en de ondersteunings- en regierol die gemeenten (de één nadrukkelijker dan de ander) op zich willen nemen voor het realiseren van de woon-zorg-welzijn concepten.

Kijken we naar de partijen waar gemeenten (die ook partij zijn) te maken hebben bij een regierol dan zijn dat:

- De centrale overheid
- De provincie
- De woningbouwcorporaties
- De projectontwikkelaars en architectenbureaus
- De verzekeraars
- De welzijnsinstellingen
- De zorginstellingen
- De klantenorganisaties (ouderenbonden, zelforganisaties, etc.).

Sommige gemeenten zijn gestart met één of meer pilots aangezien de materie complex is. Naast samenwerking tussen de relevante organisaties en financiering is er nog altijd zoiets noodzakelijk als een goede afstemming van het (mogelijke) aanbod op de behoefte van de doelgroep of klant.

De mate waarin gemeenten in staat zullen zijn om vanuit de ondersteunings- regierol concrete projecten lokaal tot stand te brengen, zal naar onze mening dan ook divers zijn mede doordat de problematiek en de uitgangspunten per gemeente sterk verschillen.

Met betrekking tot allochtonen valt te constateren dat indien gemeenten vroeger een doelgroepenbeleid hadden, deze nu is verlaten. De visie is dat integratie van groepen veel beter tot zijn recht komt in een algemeen sociaal-economisch beleid waarin kwetsbare groepen de nodige aandacht krijgen, bijvoorbeeld via speciaal daartoe aangestelde adviseurs, en financieel wordt bijgesprongen indien achterstanden ingelopen dienen te worden.

De (toekomstige) effecten van de WMO op het beleid

1. De WMO volgens het ministerie van VWS

Het ministerie van VWS meldt op haar website het volgende over de WMO (zie literatuur [12]):

De informatie op deze site over de Wet maatschappelijke ondersteuning is onder voorbehoud. Pas als het parlement akkoord gaat, is de WMO op 1 juli 2006 een feit.

Gemeenten worden met de WMO verantwoordelijk voor maatschappelijke ondersteuning.

Maatschappelijke ondersteuning omvat activiteiten die het mensen mogelijk maken om mee te doen in de samenleving. Het gaat bijvoorbeeld om het ondersteunen van mantelzorg en voorlichtingsloketten.

Als het parlement het wetsvoorstel goedkeurt, wordt de WMO vanaf 1 juli 2006 stapsgewijs ingevoerd.

Ondersteuning voor participatie

Het doel van de WMO is dat iedereen kan meedoen in de maatschappij. De WMO legt de verantwoordelijkheid voor die participatie bij burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Zij moeten de initiatieven nemen om te zorgen dat niemand op onnodige drempels stuit in de maatschappij. De overheid - en daarmee ook de bureaucratie - blijft op afstand.

De buurt moet in beweging komen om mensen in de samenleving te betrekken. Als daar een zetje voor nodig is, kan de gemeente ondersteuning geven.

Een gemeente kan dat gerichter en doeltreffender doen dan de rijksoverheid of de provincie. De gemeente is verantwoordelijk voor de prestatievelden. Of te wel, de gemeente is verantwoordelijk voor een voorzieningenaanbod dat burgers in staat stelt om mee te doen in de maatschappij en elkaar daarbij te helpen.

Voor alle vragen bij één loket

Op dit moment zijn er nog teveel verschillende regels voor verschillende voorzieningen voor bijvoorbeeld mensen met een beperking en ouderen. Met de WMO kunnen gemeenten al die regelingen bij één loket onderbrengen. Mensen kunnen er terecht voor informatie, advies en het aanvragen van voorzieningen. Dat is prettiger voor de burger. In het loket kunnen mensen straks terecht voor voorzieningen uit de huidige Welzijnswet, de Wet voorzieningen gehandicapten en delen van de AWBZ die straks onder werking van de WMO komen.

Verschillen tussen gemeenten

Er komen onvermijdelijk verschillen tussen gemeenten. Elke gemeente biedt immers maatwerk, afgestemd op de behoeften en mogelijkheden van haar burgers. Volgens het kabinet kunnen juist die verschillen gemeenten scherp houden. Als duidelijk is dat een buurgemeente betere voorzieningen biedt, kan iemand met dat gegeven naar zijn eigen gemeentebestuur stappen en om verbetering vragen.

De prestatievelden

De Wet maatschappelijke ondersteuning maakt de gemeente verantwoordelijk voor de maatschappelijke ondersteuning. Oftewel: gemeenten moeten het mogelijk maken dat alle inwoners maatschappelijk kunnen meedoen. Voor kwetsbare groepen is extra aandacht. De WMO omschrijft ‘maatschappelijke ondersteuning’ in negen prestatievelden:

1. het bevorderen van de sociale samenhang in en leefbaarheid van dorpen, wijken en buurten;
2. op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen met problemen met opgroeien en van ouders met problemen met opvoeden;
3. het geven van informatie, advies en cliëntondersteuning;
4. het ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers;
5. het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijke verkeer en van het zelfstandig functioneren van mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en van mensen met een psychosociaal probleem;
6. het verlenen van voorzieningen aan mensen met een beperking of een chronisch psychisch probleem en aan mensen met een psychosociaal probleem ten behoeve van het behoud van hun zelfstandig functioneren of hun deelname aan het maatschappelijke verkeer;
7. het bieden van maatschappelijke opvang, waaronder vrouwenopvang;
8. het bevorderen van openbare geestelijke gezondheidszorg, met uitzondering van het bieden van psychosociale hulp bij rampen;
9. het bevorderen van verslavingsbeleid.

2. *De resultaten uit het onderzoek*

De vraag welke gevolgen de WMO voor het gemeentelijk beleid zou hebben op het gebied van wonen, welzijn en zorg voor ouderen was het antwoord redelijk divers.

Een aantal gemeenten gaf aan reeds veel initiatieven te ondernemen die naadloos aansluiten op de WMO en verwachtte daarom geen noemenswaardige beleidsverandering. Wel kon er sprake zijn beleidsintensivering en wees men op de verplichting tot uitvoering van een aantal wettelijke bestanddelen, namelijk de onderdelen die uit de AWBZ en de Welzijnswet naar de WMO zullen worden overgeheveld.

Maar toch was men voorzichtig in de uitspraken aangezien nog onduidelijk was waar de WMO allemaal exact toe zou leiden. Een gemeente zag de uitdaging voornamelijk in de concrete vertaling van de WMO-noties naar de concrete uitvoering. Een andere meldde dat de beleidskaders werden heroverwogen; een andere verwachtte dat door de WMO meer samenhangend beleid zou kunnen worden gevoerd. En tenslotte gaf een gemeente aan dat goede infovoorziening en preventie belangrijk zouden worden en dat het een verstandig idee leek om welzijnsproblematiek mede te helpen oplossen via de volkshuisvesting (zo zou eenzaamheid bijvoorbeeld opgelost kunnen worden door mensen te laten participeren aan bepaalde woonvormen).

Initiatieven uit de Indische gemeenschap

Op de vraag of er binnen de gemeente reeds initiatieven zijn ontplooid op het gebied van wonen, zorg en welzijn voor Indische ouderen, hebben de gemeenten Tilburg, Breda en Den Bosch de vraag bevestigend geantwoord. Doelstelling en werkwijze van deze voorzieningen zijn verschillend. Van de gemeenten hebben wij de namen van de organisaties doorgegeven die deze voorzieningen hebben opgezet en/of beheren.

Locale samenwerking

Op de vraag met welke organisaties binnen de desbetreffende gemeente onze stichting het beste kon samenwerken om het ouderenbeleid van de stichting vorm te geven was het antwoord veelal:

- woningbouwcorporaties
- organisaties en (semi)overheidsinstellingen die zich richten op ouderen
- zorgaanbieders
- woonzorgaanbieders
- mantelzorg organisaties
- welzijnsinstellingen.

Van vele organisaties en overheidsinstellingen hebben wij de namen doorgekregen en waar mogelijk van de desbetreffende contactpersonen.

Co-financiering

Het is volgens M. de Goeij (zie literatuur [3]) algemeen bekend dat gemeenten in toenemende mate worden geconfronteerd met bezuinigingen. Een van de gevolgen hiervan is dat sommige projecten op het gebied van wonen, welzijn en zorg worden bedreigd in het voortbestaan en andere niet meer worden gestart.

Op de vraag of de desbetreffende gemeenten mogelijkheden zagen om woonzorg faciliteiten voor Indische ouderen conform het concept van onze stichting mede te financieren was het antwoord veelal negatief.

Redenen die men opgaf:

- woonzorg faciliteiten zijn geen gemeentelijke verantwoordelijkheid
- budgetten hebben reeds alle een bestemming gevonden
- doelgroepenbeleid en de daarmee verbonden gelden zijn afgebouwd
- er zijn alleen algemene middelen voor huisvesting.

Toch waren sommige gemeenten van oordeel dat indien de noodzaak van een initiatief aangetoond kon worden of als een project nodig is om een achterstand in te halen, de gemeente dan - afhankelijk van de zich dan voordoende concrete situatie - financieringsmogelijkheden heeft.

Dit laatste komt overeen met hetgeen Tom van Kraaij aangeeft in zijn artikel over de WMO (zie literatuur [6]). Volgens hem dwingt de WMO gemeenten een samenhangend beleid te ontwikkelen op het gebied van maatschappelijke ondersteuning en aanpalende terreinen. Naast de grote mate van beleidsvrijheid, kunnen gemeenten naar eigen bevinding de bijbehorende middelen binnen ruime grenzen inzetten.

Conclusie

In de gemeente Bergen op Zoom is Stichting Pelangi samen met Stichting Flat de Warande op dit moment bezig aan een woonzorg project voor Indische Ouderen dat door de provincie Noord Brabant is ondersteund met subsidie. Vooraf hieraan heeft onze stichting de gemeente Bergen op Zoom gevraagd het project financieel te steunen. Deze ondersteuning is uiteindelijk en om verschillende redenen niet gegeven, wat voor onze stichting de aanleiding is geweest om middels dit onderzoek na te gaan welk beleid andere gemeenten in Noord Brabant hanteren en wat de mogelijkheden voor co-financiering daar zijn.

De resultaten van dit onderzoek laten zien dat aangezien gemeenten niet verplicht zijn om woonzorg projecten (mede) te financieren, ook niet met de effectuering van de WMO in 2006, er voor onze stichting niet anders op zit dan de noodzaak van een specifiek op de Indische ouderen gericht woonzorg project richting gemeenten duidelijk te maken.

Immers, zoals sommige gemeenten aangaven: de deur voor financiële ondersteuning zit niet helemaal op slot.

Met de komst van de WMO medio 2006 zullen gemeenten de regierol bij projecten p het gebied van wonen, zorg en welzijn nadrukkelijker op zich nemen. Dat betekent dat gemeenten de behoefte van de verschillende segmenten uit de samenleving duidelijk in beeld moeten krijgen om vervolgens met de verschillende relevante partijen bindende afspraken te maken. Daarnaast zullen gemeenten nadrukkelijk een taak hebben in de informatievoorziening en de facilitering van activiteiten van burgers.

Voor onze stichting betekent de WMO een kans aangezien gemeenten de verantwoordelijkheid kunnen gaan nemen voor de facilitering van woonzorg projecten voor Indische ouderen. Dit betekent evenwel dat onze stichting het woonzorg beleid voor Indische ouderen naar een volgende fase dient te brengen. Tot op heden is onze inspanning er voornamelijk op gericht het 'wat' uit te werken (explicitering en uitwerking van de behoefte) . De tijd is nu aangebroken om met de informatie verkregen uit het onderzoek het 'hoe' (het effectief implementeren van het beleid) verder vorm te geven.

Op zich een lastige klus aangezien gemeenten heel divers zijn voor wat betreft visie en de wijze van werken. Echter de hoofdlijnen over hoe de zaak aan te pakken, kunnen we nu uit dit onderzoek destilleren. En met name de praktische informatie over organisaties en functionarissen die wij van de gemeenten hebben gekregen, zal blijken van grote waarde te zijn bij het opzetten van concrete projecten binnen de verschillende gemeenten.

Deze praktische informatie zal tevens helpen de vraag te beantwoorden in welke gemeenten er behoefte is aan een woonzorg project voor Indische ouderen.

Literatuur

- [1] Beets, G. - Van Imhoff, E. - Huisman, C.
Demografie van de Indische Nederlanders, 1930-2001
CBS, Bevolkingstrends 1e kwartaal 2003
- [2] Feirabend, J - Meyer, A. - Wolff, R - Penninx, R.
Het lijkt wel alsof ze geen wensen hebben. Oudere Indische Nederlanders en zorg. Een verkennend onderzoek.
Stichting Pelita, 1998.
- [3] De Goeij, M.
Wet maatschappelijke ondersteuning
B&G februari 2005
Uitgave Bank Nederlandse Gemeenten en Vereniging van Nederlandse Gemeenten
- [4] De Graaf, K.
Wonen en zorg niet langer gescheiden werelden
B&G maart 2002
Uitgave Bank Nederlandse Gemeenten en Vereniging van Nederlandse Gemeenten
- [5] De Leeuw, A.C.J.
Bedrijfskundige methodologie
Van Gorcum, 1990
- [6] Van Kraaij, T.
Wet maatschappelijke ondersteuning risico voor gemeenten?
B&G september 2005
Uitgave Bank Nederlandse Gemeenten en Vereniging van Nederlandse Gemeenten
- [7] Neijndorff, F.
Bejaardenzorg in Nederland: Indische Nederlanders aparte plek?
Uitgeverij F. Neijndorff, 2003
- [8] Provincie Noord Holland - Afdeling Zorg, welzijn en cultuur
Ouderenbeleid in een breder perspectief
Eigen Uitgave, oktober 2000
- [9] Van Schijndel, P.
Eenzaamheid
Tijdschrift voor verzorgenden nr 6, 1991
- [10] Centraal Bureau voor de Statistiek
Cijfers allochtone groepen
Internet download 4-10-2005 van <http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/cijfers/default.htm>

[11] IWZ Innovatieprogramma Wonen en Zorg

M. van Immerzeel en J. van der Leeuw

Een toekomst voor de serviceflat

Eigen uitgave, juli 2005

[12] Ministerie van VWS

Informatie over de WMO

Internet download 4-10-2005 van <http://www.minvws.nl/dossiers/WMO-awbz/WMO-beleid/>

[13] Provincie Noord Brabant

Facts Figures over Brabant, Inwoneraantallen per gemeente

Internet download 8-4-2005 van

[http://www.brabant.nl/upload/documentatie/i/inwoner aantallen per gemeente.xls](http://www.brabant.nl/upload/documentatie/i/inwoner_aantallen_per_gemeente.xls)

Bijlage-1

Stichting Pelangi

De belangenorganisatie van de Indische gemeenschap

Chet Bakerstraat 20
1066 GK Amsterdam
Tel: 020 617 3404
Fax: 020 614 3195

E-mail: info@pelangi.nl
Internet: www.pelangi.nl

KvK Breda: 20 10 79 87
Banken: ABN Amro 41 81 26 348 en Postbank 42 93 772

Doelstelling

Stichting Pelangi (Regenboog) heeft als doel het bevorderen van het welzijn, de gezondheid en de persoonlijke, culturele en economische ontwikkeling van personen uit de Indische Gemeenschap in Europa en die in Nederland in het bijzonder. Met Indische Gemeenschap wordt bedoeld: personen van Indo-Europese of Indonesische afkomst en degenen onder de Europeanen die zichzelf hiertoe rekenen vanwege hun sterke verbondenheid met de Nederlands-Indische of Indonesische cultuur.

Dit doet zij door allerlei activiteiten en projecten te ontwikkelen en diensten te verlenen. De Stichting is mede opgericht in het besef dat er in de Indische gemeenschap grote behoefte bestaat aan kwalitatief hoogwaardige voorzieningen. De Stichting is van mening dat educatie, welzijn en zorg ingebed in de Indische cultuur geenszins leiden tot segregatie indien dit gepaard gaat met open dialoog, respect en oog voor ieders behoeften en belangen.

De Stichting is politiek onafhankelijk en voert een open en zakelijk beleid. Dit betekent onder meer dat de Stichting op alle fronten duidelijke financiële verantwoording eist en geeft.

De Stichting zet zich in om duurzame, infrastructurele voorzieningen op het gebied van cultuur, educatie, welzijn en zorg te ontwikkelen en op een hoogwaardig niveau te brengen. Grote aandacht zal worden besteed aan het management en aan de uitvoering om dit hoge niveau te realiseren en te behouden.

De Indische gemeenschap

De Indische gemeenschap is een in de Nederlandse samenleving geïntegreerde gemeenschap die haar oorsprong in Indonesië vindt. De gemeenschap kent een rijke geschiedenis en is ontstaan door etnische vermenging van Europeanen met Indonesiërs.

In sociaal-politiek opzicht vormde de Indische gemeenschap in Indonesië een hechte laag tussen de Nederlanders en de Indonesische bevolking. De loyaliteit van de Indische gemeenschap aan Nederland heeft er uiteindelijk toe geleid dat de Indische Nederlander na de oorlog naar Nederland

moest emigreren vanwege zijn Nederlanderschap. Met name voor de groep die op aanbeveling van de Nederlandse en Indonesische instanties het Indonesische Staatsburgerschap (Warga Negara) had aangenomen maar niet als volwaardige lid van de nieuwe Indonesische maatschappij werd geaccepteerd, was algehele emigratie in de tweede helft van de jaren zestig de enige oplossing.

De aanpassing van de Indische gemeenschap aan Nederland is redelijk goed verlopen, getuige het opleidings- en inkomensniveau van de tweede generatie. Deze aanpassing heeft echter zijn prijs gehad. In het streven zo Hollands mogelijk te zijn heeft de Indische gemeenschap haar wortels en zelfbewustzijn verwaarloosd en veelal haar behoeften en wensen onvoldoende geuit (evenals de knelpunten en misstanden).

Interne organisatie

De Stichting Pelangi is begin oktober 2002 opgericht. Het bestuur bestaat op dit moment (1 oktober 2005) uit:

dhr R.G. Verhagen - voorzitter,
vacature - secretaris,
dhr drs A.D. Steevensz - penningmeester.

De Stichting werkt met eigen personeel en met vrijwilligers. Het vermogen van de Stichting wordt voornamelijk gevormd door donaties, subsidies en inkomsten verkregen door activiteiten.

De activiteiten en projecten ten behoeve van de doelgroep zijn ondergebracht in een aantal thema's:

- ✓ Jeugd
- ✓ Welzijn en Zorg
- ✓ Cultuur, Recreatie en Educatie
- ✓ Samenleving en Economie
- ✓ Informatie- en Onderzoekscentrum
- ✓ Hulppost en Ombudsman
- ✓ Management en Organisatie.

De kernactiviteit van de Stichting is het ontwikkelen en beheren van kwalitatief hoogwaardige dienstverlening t.b.v. de Indische gemeenschap en het coördineren van de verbetering van de kwaliteit van bestaande dienstverlening.

Het beleid

Stichting Pelangi is voortgekomen uit een steeds sterker wordende behoefte vanuit de Indische gemeenschap om op te komen voor haar in Indonesië gewortelde identiteit en haar belangen. De stichting zal de komende tijd al haar tijd en energie steken in de ontwikkeling van de interne organisatie en in het concreet uitvoeren van een aantal projecten.

De stichting staat een groeimodel voor. Stapsgewijs zullen, afhankelijk van beschikbare gelden en menskracht de stichtingsdoelstellingen worden gerealiseerd.

De stichting zal nieuwe voorzieningen opzetten door middel van projectontwikkeling en zal voorzieningen beheren door middel van hoogwaardig (financieel) management. Elk project en elke voorziening zal in financiële zin onafhankelijk opereren met een eigen (sluitende) begroting.

De Stichting zal zich de komende jaren inzetten voor:

- het inzichtelijk maken van de daadwerkelijke behoeftes van de Indische gemeenschap;
- het inzichtelijk maken van bestaande knelpunten in de voorzieningen;
- het tot stand laten komen van hoogwaardige welzijns- en zorgvoorzieningen (ook in Indonesië);
- het coördineren van de verbetering van de kwaliteit van bestaande dienstverlening;
- het tot stand laten komen van een goede informatievoorziening inzake alle relevante onderwerpen voor de Indische gemeenschap (zoals overheidszaken, culturele aangelegenheden, Nederlands-Indonesische betrekkingen).

Tevens zal de Stichting zich inzetten voor:

- het versterken van de culturele eensgezindheid en van de economische activiteiten binnen bepaalde regio's en met Indonesië;
- het bevorderen van de belangen van de Indische gemeenschap (bijvoorbeeld richting overheid).

De stichting zal de jongeren (derde en vierde generatie) als bijzondere doelgroep de nodige aandacht geven. De toekomst van de Indische gemeenschap ligt immers bij hen en de Stichting ziet het daarom mede als haar taak om de overdracht van het Indische erfgoed aan de jeugd te bevorderen.

-#-

Bijlage-2

Wat is Indisch?

Rick van den Broeke

Internet download d.d. 3-10-2005 van <http://www.indischinformatie.org>

Inleiding

In Nederland wonen ruim ½ miljoen Indische mensen. De meeste daarvan zijn kort na de Tweede Wereldoorlog in Nederland gekomen, na vaak een lange voorgeschiedenis in het koloniale Nederlands-Indië (van begin 17e eeuw tot 1949). Sommige Indische families zijn zelfs al ontstaan in de periode van de Portugese kolonisatie in de 16e eeuw. Het waren feitelijk de eerste migranten die Nederland na de oorlog ontving.

Mengcultuur

Hun etnische afkomst is van gemengde aard: een combinatie van Indonesische invloeden en Hollandse invloeden. In het koloniale Indië vormden de Indische mensen een tussenlaag tussen de autochtone bevolking (de inlanders) en de sociale top van Europeanen. Doordat de Indische cultuur geruime tijd sterk beïnvloed werd door de omgang met de autochtone bevolking zijn veel gewoonten, gedrag en b.v. bijgeloof bij Indische mensen sterk verwant aan de cultuur van de autochtone bevolking. Indische mensen komen voort uit gemengde huwelijken van Indonesiërs en Hollanders en zijn dragers van een in oorsprong gemengde-, doch autonome cultuur.

Vroeger in de 18e eeuw werd die cultuur ook wel 'mestiezencultuur' genoemd. Later werd de term Indo-Europeanen of Indo's gebruikt. (het woord Indo had ook wel een negatieve lading). In deze tijd is het gangbaar te spreken van 'Indische Nederlanders'. In de Engelse literatuur wordt de groep ook wel als "Eurasians" betiteld.

Europeanisering in de 19e en 20e eeuw

In het koloniale Indië ontstond vooral na het korte Britse zelfbestuur (1811-1816) een druk op de Indische groep om zich qua cultuur en omgangsvormen zo Europees mogelijk te dragen. Indische vrouwen moesten bij voorkeur geen sarong en kabaja meer dragen, men moest zich Europees kleden en een monogaam Europees huwelijk had de voorkeur boven Aziatische verbintenissen. Ook in de periode na het Britse zelfbestuur werd de druk op de Indische groep steeds groter. Voor maatschappelijk belangrijke functies in de vorige eeuw, vooral in de grote steden in Indië, waren geboorte en opleiding in Nederland vereist en tal van Indo's kwamen daardoor in problemen. In de binnenlanden echter waren het vaak de Indische families die zich met particuliere landbouw bezig hielden: "de heren van de thee, de koffie en suiker". Tegen het begin van de twintigste eeuw kwamen meer vrouwen uit Europa naar Indië die van verdere invloed waren op de 'Europeanisering' van de Indische cultuur.

Om in Indië hogerop te komen moest je je zo Europees mogelijk gedragen. Indo-Europeanen vertoonden destijds alle kenmerken van een minderheidsgroepering. Indo's probeerden zich zoveel mogelijk te gedragen als de dominante groep 'totoks', zonder ooit helemaal door hen geaccepteerd te worden.

Japanse bezetting en Bersiapperiode

Aan het begin van de Tweede Wereldoorlog bedroeg het aantal Europeanen in Nederlands-Indië ruim 300.000 personen, waarvan 60% Indo-Europeaan was. Tijdens de Japanse bezetting (1942-1945)

werden alle in Nederland geboren Europeanen (totoks) in interneringskampen ondergebracht. Wanneer bij de registratie van Nederlanders bleek dat zij gemend bloed hadden (Indo-Europeanen waren), werden zij (op uitzonderingen na, zoals in Oost-Sumatra) niet geïnterneerd. Een aantal van hen kwam als krijgsgevangene of echtgenote van een totok wel in een kamp terecht. Na de capitulatie van Japan op 15 augustus 1945 brak een zeer chaotische periode aan (de zogenaamde Bersiaperiode), waarin Indonesië streed voor haar onafhankelijkheid en veel slachtoffers vielen, vooral onder de Indo-Europeanen. Met name de ervaringen gedurende deze tijd hebben veel Indische Nederlanders doen besluiten in de jaren na de soevereiniteitsoverdracht naar Nederland te repatriëren. (het begrip repatriëren is overigens wat misplaatst omdat velen nooit eerder in Nederland waren geweest en er dus geen sprake was van 'terugkomst' naar het moederland wat het begrip repatriëring feitelijk impliceert).

De Indische diaspora

Na de Tweede Wereldoorlog werd Indonesië in 1949 onafhankelijk en kozen de meeste Indische mensen voor repatriëring naar Nederland. Sommigen kozen voor Nieuw-Guinea, maar de omstandigheden waren daar slecht. Vanwege de 'colour bar' lieten veel andere landen alleen migranten toe met Europese gewoonten en uiterlijk. Alleen de Verenigde Staten vormden daarop een uitzondering.

De Indonesische regering gaf de Indische Nederlanders in 1949 twee jaar de tijd om te beslissen of men het Indonesisch staatsburgerschap verkoos (warga negara). Slechts een beperkt aantal Indo's koos hiervoor. Velen kwamen na verloop van tijd op dit besluit terug omdat hun maatschappelijke positie in het nieuwe Indonesië sterk onder druk stond. Het gevolg was dat velen daarna alsnog kozen voor migratie naar Nederland ('spijtoptanten') en de Nederlandse nationaliteit verkozen boven de Indonesische nationaliteit. Ruim 300.000 Indische Nederlanders repatriëerden tussen 1946 en 1964 in vier golven naar Nederland; 50.000 van hen emigreerden weer, onder andere naar de Verenigde Staten en Canada.

De eerste jaren in Nederland

Indische mensen tonen zich over het algemeen sterk aanpassingsbereid, maar dit was ook een vorm van zelfbehoud. Veel Indische gezinnen werden in Holland eerst in contractpensions opgevangen en zelfstandige huisvesting werd alleen gehonoreerd als men zich geassimileerd gedroeg. In die periode was er vanuit maatschappelijke organisaties en overheid sprake van een vorm van betutteling van de Indische groep in combinatie met een benepen opvatting over de groep, met name in de jaren '50. Nederland stelde culturele verschillen gelijk met culturele achterstanden. Bovendien wilde Nederland zo snel mogelijk het hoofdstuk van de koloniale geschiedenis afsluiten.

Het steeds maar ingesteld zijn op je aanpassen aan je Nederlandse omgeving kan als gevolg hebben dat Indische mensen hun eigen culturele achtergrond steeds meer onderdrukken of ontkennen. Over de traumatische ervaringen tijdens oorlog en Bersiap werd gezwegen, aangezien men in Nederland door de eigen oorlogservaringen geen tijd had om naar de 'verhalen' van de Indische Nederlanders te luisteren. Als niemand in je omgeving interesse toont voor je achtergrond houd je zowel de goede- als slechte herinneringen aan vroeger maar liever voor jezelf. Kinderen van 1e generatie Indische ouders stuiten, als gevolg daarvan, vaak op de 'geslotenheid' van hun ouders als het gaat om het Indisch verleden in Indië. Wat je kwetsbaar maakt daar praat je niet makkelijk over. De ervaringen in de oorlogstijd, met name de Japanse bezetting en de Bersiaperiode, heeft de situatie extra gecompliceerd voor de 1e generatie en ook voor kinderen daarvan die kort voor de Japanse bezetting geboren werden. De combinatie van enerzijds de dierbare herinneringen aan Indië, maar anderzijds ook de trauma's van

de oorlogstijd hebben het terugblikken op de verleden tijd voor veel Indische mensen uit de eerste en soms 2e generatie extra gecompliceerd.

De vooruitziende blik van Jan Boon (Tjalie Robinson)

Jan Boon (1911-1974) was een Indischman die al in zeer vroeg stadium onderkende dat het behoud van die eigen culturele identiteit van Indische mensen een belangrijk goed is. Hij is de grondlegger geweest van het tijdschrift Tong-Tong (nu Moesson), organiseerde de eerste Pasar Malam in Den Haag, de Indische Kulturele Kring, het Indisch Wetenschappelijk Instituut en het INDO Community Center in de Verenigde Staten. In deze tijd ontdekt de 2e en 3e generatie Indische mensen dat met name Jan Boon (alias Tjalie Robinson en Vincent Mahieu) zeer belangrijk werk heeft verricht en hij feitelijk de basis heeft gelegd voor een behoud van de Indische cultuur in Nederland via de door hem opgerichte Indische organisaties.

Indische 'roots'

Zoals adoptiekinderen vroeg of laat willen weten hoe het zit met hun herkomst, zo zijn er ook vele kinderen uit Indische ouders die -vaak bij het ouder worden - zich de vraag stellen : hoe zit het nu eigenlijk met mijn eigen 'Indische roots' ?

Indische cultuur wordt vaak vereenzelvigd met Indisch eten, maar is meer dan dat alleen. Het is ook het handelen vanuit een besef dat je eigen wortels nu eenmaal in het verre Indië liggen en je dat verleden als waardevol beschouwd en je daarin wilt verdiepen. Indische cultuur uit zich daarnaast ook in de eigen cultuur, muziek, literatuur en omgangsvormen.

Na Indonesië bezocht te hebben wordt dat 'Indisch bewustzijn' bij velen vaak nog eens versterkt. Het land roept, ondanks dat het nu een geheel Aziatische staat is, herinneringen op aan de Indische tijden van vroeger. De behoefte wordt sterker om graag te vertoeven in de prettige 'dampkring' van de Indische cultuur. En de Indische cultuur is nog steeds een levend iets, kijk maar naar de films over Indië, de Indische literatuur, de geschiedschrijving en de Indische culturele activiteiten in deze negentiger jaren.

Drie generaties Indische mensen

Er is in de jaren negentig een onderscheid te maken tussen drie generaties van Indische mensen:

De eerste generatie bestaat uit Indo's die tijdens het koloniale Nederlands-Indië geboren zijn en veelal ook de Japanse bezetting en Bersiapperiode hebben meegemaakt. De belevingswereld van deze eerste generatie is uiteraard sterk verweven met het oude Indië en de specifieke Indische cultuur en dierbaar zijn vaak vooral de herinneringen aan de jeugdjaren in Nederlands-Indië. Deze groep sterft nu geleidelijk aan uit.

De tweede generatie vormt de groep die of wel nog net in Nederlands-Indië geboren is vlakvoor of tijdens de Tweede wereldoorlog, evenals de groep die na de oorlog geboren is in Nederland, waarvan één of beide ouders tot de eerste generatie behoort. (Tot deze groep behoort ik zelf). De tweede generatie is opgegroeid met de verhalen van de uit Indië afkomstige familie.

Vaak op wat oudere leeftijd, soms gekoppeld aan het overlijden van een van de Indische ouders, ontstaat de indringende vraag naar de mate waarin je jezelf nog verbonden voelt met je Indische achtergrond. Voor sommigen vormt dat aanleiding die afkomst te koesteren en de Indische achtergrond een plaats te geven in het eigen bestaan via onderzoek naar de eigen roots, het lezen van Indische literatuur, het bezoeken van Indische manifestaties en een bezoek aan het land van herkomst zelf. Anderen, van dezelfde 2e generatie, zijn in het geheel niet geïnteresseerd in die Indische afkomst.

De geslotenheid van de door de oorlog getraumatiseerde ouders is vaak voor sommigen van de tweede (en soms ook derde-) generatie een grote handicap omdat het communiceren over het vroegere Indië met de eigen ouders vaak moeilijk verloopt c.q. verliep. Kinderen van ouders die in Jappenkampen hebben gezeten hebben vaak zelf een problematische opvoeding gehad, mede omdat hulpverlening aan de ouders (en hun kinderen) in de jaren vlak na de oorlog niet of nauwelijks aan de orde was. Bij sommigen kinderen uit de 2e generatie wordt door die problematische opvoeding ook ambivalent aangekeken tegen het 'Indisch zijn' ; dat is begrijpelijk vanwege de ervaren problemen in de relatie met de eigen ouders.

De derde generatie vormen de Nederlandse kinderen die uit de tweede generatie voortgekomen zijn en alleen uit verhalen weten van de Indische afkomst. Voor deze groep is het Indisch zijn geen vanzelfsprekende identiteit maar kan wel een proces van bewustwording optreden rond de historische achtergrond van de eigen familieherkomst en etniciteit. Voor deze groep is het gedrag van de 2e generatie, de eigen ouders, ook van belang. Naarmate meer Indo's "vernederlandst" zijn kan er een neiging zijn de Indische afkomst naar de achtergrond te plaatsen. Toch valt te constateren dat een deel van deze derde generatie juist op zoek gaat naar het minder bekende 'Aziatische' deel van zich zelf en deze groep steeds meer geïntrigeerd raakt door het Indisch verleden.

Totoks

Een deel van de groep die na de oorlog vanuit Indië in Nederland kwam bestond ook uit 'totoks', hieronder worden de Nederlanders verstaan die niet in Indië geboren zijn, maar in Indië wel een deel van hun leven hebben doorgebracht. Dit kunnen zowel mensen geweest zijn die gehuwd waren met Indo's (zoals mijn moeder), maar ook b.v. KNIL-militairen of Nederlanders die onderdeel uitmaakten van het Binnenlands Bestuur. De interesse van deze groep voor de Indische cultuur is gerelateerd aan hun eigen verblijf in Indië. Sommigen zijn in hun hele gedrag, afhankelijk van de duur van het verblijf in Indië, zelf sterk 'verindisch'. De Jappenkampervaringen en Bersiaptijd hebben bij sommigen zeer gemengde gevoelens teweeg gebracht als het gaat over het onderwerp 'Indië'. Onbegrip van Nederlandse kant over wat hun is overkomen heeft net als bij de Indo's uit de eerste generatie, die de oorlog indringend hebben meegemaakt, vaak ook geresulteerd in geslotenheid t.o.v. hun kinderen als het onderwerp 'Indië' ter sprake kwam.

Indische identiteit

In deze periode zijn velen uit de 2e en de 3e generatie Indo's bezig met hun eigen Indische identiteit. Het bewust zijn van je eigen roots en de vertrouwdheid met de Indische cultuur waarin je bent grootgebracht geeft bij je verdere ontwikkeling vaak aanleiding meer te investeren op de Indische kant van jezelf. In Nederland worden in tal van plaatsen kumpulans en bijeenkomsten gehouden om in de behoefte om met Indo's bij elkaar te zijn tegemoet te komen. Juist de toenemende belangstelling voor b.v. de Pasar Malam Besar in Den Haag, die jaarlijks op het Malieveld in Den Haag gehouden wordt, duidt op een toenemende behoefte om uiting te willen geven aan het Indisch zijn.

Toch zal de tijd leren of de daadwerkelijke beleving van iets als 'Indische identiteit' geleidelijk aan uitsterft. Immers in een postkoloniale periode (50 jaar na de soevereiniteitsoverdracht) is het begrijpelijk dat die hang naar de Indische cultuur nog levend is, maar de kans is groot dat in volgende generaties de Indische cultuur nog alleen maar in musea en geschiedenisboeken wordt aangetroffen en er geen sprake meer is van een 'levende cultuur'. Alleen generaties die daadwerkelijk in de Indische 'dampkring' grootgebracht zijn zullen immers de behoefte voelen die cultuur voort te zetten.

Indonesië

'Indisch zijn' gaat veelal ook gepaard met een verlangen het 'land van herkomst' terug te zien.

Indonesië is een onvoorstelbaar mooi land met vele etnische groepen en een buitengewoon rijke cultuur en historie. Het is een land dat zeker de moeite van bestudering en een bezoek waard is ! Juist vanwege de vele verwantschappen die de vroegere Indische cultuur had met de inlandse cultuur is het boeiend ook de Indonesische cultuur goed te bestuderen.

Bijlage-3

Het verzoekschrift aan de wethouders om deelname aan het onderzoek

Amsterdam, 11 april 2005

Geachte «Aanhef» «Naam2»,

Stichting Pelangi is een belangenbehartigingsorganisatie van de Indische gemeenschap in Nederland die werkt met vrijwilligers.

Onlangs heeft onze stichting oriëntatiesubsidie gekregen uit het Combifonds van de Provincie Noord-Brabant om onderzoek te doen naar de mogelijkheden om het voorgestane ouderenbeleid in Noord-Brabant te implementeren.

In de bijlage vindt u de onderzoeksopzet dat ten grondslag ligt aan de toekenning van de subsidie.

Een deel van de interviews willen wij houden met wethouders en/of beleidmedewerkers voor wonen, zorg (en welzijn) van gemeenten met meer dan 50 000 inwoners in Noord-Brabant.

In hoofdlijn zijn de vragen die in het interview aan de orde komen de volgende:

- Heeft u een indicatie van het aantal Indische Nederlanders in uw gemeente?
- Wat is het gemeentelijke beleid m.b.t. de problematiek van huisvesting en zorg voor ouderen?
- Heeft u binnen dit beleid een specifieke doelgroepenbeleid (zoals voor allochtonen)?
- Zal dit beleid nog worden aangepast naar aanleiding van de invoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning per 1 januari 2006?
- Zijn er reeds initiatieven binnen uw gemeente voor de huisvesting en zorg van ouderen uit de Indische gemeenschap?
- Met welke organisaties die binnen uw gemeente opereren kan onze stichting het beste samenwerken om het ouderenbeleid van de stichting vorm te geven?
- Wat zijn de mogelijkheden van co-financiering door uw gemeente om ouderen uit de Indische gemeenschap te huisvesten conform het voorgestane beleid van onze stichting?

Graag vernemen wij of u bereid bent op korte termijn een interview af te staan in het kader van ons onderzoek.

U kunt mij bereiken op mijn werk (AMC Amsterdam, tel. 020 566 3839), thuis (020 615 3473) of via onze e-mail: info@pelangi.nl. U kunt ons ook bereiken via dhr R. Verhagen tel. 06 4623 3221.

Met vriendelijke groet,

Dhr drs D. Steevensz
Bestuurslid

Aanhangsel

Het project "Onderzoek naar de implementiemogelijkheden van het ouderenbeleid van Stichting Pelangi in Noord Brabant"

Achtergrond

Stichting Pelangi is een belangenbehartigingsorganisatie van de Indische gemeenschap. Met de toenemende vergrijzing wordt de roep om gepaste voorziening voor ouderen uit de Indische gemeenschap steeds luider.

De stichting is de uitdaging aangegaan om voor deze ouderen voorzieningen te treffen die voldoen aan hun vraag. Het ontwikkelde beleid gaat uit van het concept van geclusterd en verzorgd wonen in bestaande dan wel daartoe te bouwen senioren-flats. Deze ouderen uit de Indische gemeenschap wonen geïntegreerd met de andere bewoners uit de senioren-flats maar beschikken over een eigen ruimte waar aan sociale en culturele activiteiten kan worden deelgenomen. Deze activiteiten worden georganiseerd vanuit een servicecentrum in de buurt.

Activiteiten van de stichting om in 2003 en 2004 dit beleid in Bergen op Zoom te implementeren heeft geresulteerd in de constatering dat er op gemeentelijk (en provinciaal) niveau geen gelden zijn die geormerkt voor de Indische gemeenschap.

De stichting heeft dan ook grote behoefte om inzicht te krijgen in de mogelijkheden om het door de stichting ontwikkelde ouderenbeleid in de provincie Noord Brabant te implementeren.

Doel van het project

Doel van het project is om middels een onderzoek de stand van zaken in Noord Brabant te beschrijven met betrekking tot de mogelijkheden en onmogelijkheden om het door de stichting ontwikkelde beleid te implementeren. Het onderzoek levert informatie op over mogelijkheden om tot financiering te komen van projecten ten behoeve van Indische ouderen en over organisaties waarmee de stichting kan samenwerken.

Met deze informatie hoopt de stichting projecten ten behoeve van Indische ouderen efficiënt en effectief te kunnen uitvoeren in steden met meer dan 50 000 inwoners.

De onderzoeksvraag

Het onderzoek kent twee vragen die als volgt worden geformuleerd:

- wat zijn de mogelijkheden om in de grotere steden van de provincie Noord Brabant te komen tot financiering van projecten ten behoeve van Indische ouderen op het gebied van wonen, welzijn en zorg; met andere woorden wat is de inhoud van de relevante wet- en regelgeving en welke overheidsinstellingen kunnen en/of hebben de plicht om woon-zorg-welzijn voorzieningen te (co)financieren en op welke wijze;

- met welke type organisatie kan Stichting Pelangi het beste samenwerken om het ontwikkelde beleid te implementeren; het onderzoek zal zowel de aanbodkant als de vraagkant (Indische organisaties) beschrijven.

Het onderzoek zal zich beperken tot de volgende steden in Noord Brabant (met daarachter het inwonertal):

- Eindhoven (208 500)
- Tilburg (199 000)
- Breda (168 000)
- Den Bosch (134 400)
- Helmond (85 800)
- Roosendaal (77 700)
- Oss (76 300)
- Bergen op Zoom (66 300)
- Oosterhout (52 300).

-#-

Bijlage-4

De vragenlijst

Initiële gegevens

Naam Interviewer	
Datum Interview	
Naam geïnterviewde	[] dhr [] mw
Functie geïnterviewde	
Betreft gemeente	

Vragen

[1] Heeft u een indicatie van het aantal Indische Nederlanders in uw gemeente?	
[2] Wat is het gemeentelijke beleid m.b.t. de problematiek van huisvesting en zorg voor ouderen?	
[3] Heeft u binnen dit beleid een specifieke doelgroepenbeleid (zoals voor allochtonen)?	
[4] Zal dit beleid nog worden aangepast naar aanleiding van de invoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning per 1 januari 2006?	
[5] Zijn er reeds initiatieven binnen uw gemeente voor de huisvesting en zorg van ouderen uit de Indische gemeenschap?	
[6] Met welke organisaties die binnen uw gemeente opereren kan onze stichting het beste samenwerken om het ouderenbeleid van de stichting vorm te geven?	

<p>[7] Wat zijn de mogelijkheden van co-financiering door uw gemeente om ouderen uit de Indische gemeenschap te huisvesten conform het voorgestane beleid van onze stichting?</p>	
--	--

Aanvullende gegevens

<p>[A] Met welke organisaties binnen de gemeente kan St. Pelangi het beste samenwerken? Per organisatie melden: - Naam organisatie - Doel van de organisatie (bijvoorbeeld woningcorporatie) - Naam en tel.nr contactpersoon bij deze organisatie die de stichting kan benaderen voor het uitvoeren van het ouderenbeleid.</p>	
<p>[B] Welke nota's van de gemeente zijn relevant voor het ouderenbeleid van St. Pelangi? Per nota aangeven: - Titel - Datum uitgifte</p>	